

Legenda o svaté Kateřině

1. Autor

- středověká literatura
- autor je neznámý, existuje teorie, že byla legenda zadána od Karla IV.
- ze staročestiny přeložil Jiří Pelán

2. Autorský kontext

- obdobné české legendy: Legenda o sv. Prokopu, Legenda o sv. Václavovi
- součást odvětví duchovní literatury
- nutná podmínka vzniku státu je světec - aby byla církev stabilní a stavěla na důkazech, dogma
- **legenda:**
 - epický literární žánr pojednávající o smrti, umučení a zázracích jistého světce či mučedníka
 - vyskytují se zde postavy z Bible či zázraky
 - důkaz, že světec žil, je v podobě jeho ostatků nebo jiných svatých předmětů
 - *hagiografie*: nauka o životě světců
 - prozaické veršované dílo
 - každou legendu lze rozdělit na čtyři základní pasáže: *narození* (okolnosti okolo narození světce), *život* (identifikace člověka s Kristem), *mučení* (v průběhu něj, nebo posléze dojde ke znovuzrození), *translační/zázračná* (přesun ostatků - dané ostatky mají nadpřirozenou moc)
 - veršovaná, osmislabičný verš
 - psaná vyšším stylem (spisovně), avšak cílí na širší populaci
- vláda lucemburků - Karel IV.
 - kulurní rozkvět
 - vymanili jsme se z německé správy, upevňování nezávislosti
 - podpora katolické církve (arcibiskupství pražské), podpora z říma - získává římské císařství
- zajímavé rukopisné uchování rukopisu: v jediném záznamu - 128 listů - součástí kodexu, ten byl součástí knihovny Rožmberků, za vlády Rudolfa II. převezen do Prahy jako sběratelský předmět, byl ukořistěn za 30. války, přešel požár knihovny, přivezen Josefem Dobrovským a je dodnes součástí knihovny v Brně

3. Dílo

- druhá polovina 14. století
- zatímco se v ostatních legendách soustředilo na alegorizaci (jinotaj, dílo předává jinou hodnotu, než je zprvu viditelná), nicméně Život svaté Kateřiny se téma soustřeďuje na scénu mučení, poté na zázraky a magické výjevy, to neznamená, že se v díle nevyskytují alegorie - ve skutečnosti podobné s legendou sv. Prokopa
- vztah k výtvarnému umění - popis síně či změny barev v obličejích Kateřiny
- **Kateřina** - jediná dcera krále Kosta
- **císař Maxencius** - ukrutný, zlý pohan

- **král Kostus** - otec Kateřiny, snažil se mít svou dceru vzdělanou
- **matka Kateřiny** - svoji dceru chtěla provdat za císaře
- **manželka Maxencia** - ochotná pomoci Kateřině
- **Marie** - přimlouvá se za Kateřinu u Ježíše
- **Ježíš** - syn marie, zbavil Marii bolesti
- **velmi stručný děj**: Maxencius má jednoho syna a chce ho provdat, Kostus, král Kypru, zároveň poddaný císaři má dceru Kateřinu, tu si vybere císař pro svého syna, matka Kateřiny souhlasí, avšak Kateřina nikoliv, poprosí o radu poutníka, ten jí řekne, že útěchu může najít v křesťanství - lásky v Ježíše, ten jí moudrostí předčí, obdarována radami a obrazem Madony se vrací zpět domu, k obrazu se v noci modlí, aby mohla spatřit Krista, ten jí sdělí ať se nechá pokřtít u poustevníka, to udělá a znova se modlí, má vidinu nádherné místnosti s drahokamy, Kristus přijímá Kateřinu za manželku, o sňatku se dozví Maxencius, rozzuřený jede za Kateřinou, ta ji vše vysvětluje, ale Maxencius nechápe, považuje Krista za blud, proto dá svolat 50 nejvyšších učenců, aby rokovali proti Kateřině, neúspěšně, všechny mudrce přesvědčila, císař je dal spálit a Kateřinu mučit - změna barev v obličejí - potom vězněna, královna se přimluví u rytíře Porfyria, aby uplatil strážce, za účelem léčení Kateřiny, když Maxencius zjistil, že Kateřina je vpoho, zavolá si strážce, ty se přiznají - umřou všichni - Kateřina bude mučena, vplétána v kolo, ale přijdou ji na pomoc andělé, kteří zabijí 4000 lidí a rozmetají kolo, přitom se přiznává i královna, ta taky umře, Porfyus jak by smet, setnou jí hlavu, vytéká mléko, tělo přeneseno na sinaj, z hrobu teče olej, který uzdravuje
- **Život**: narození, vzdělávání Kateřiny, uvedení do děje, problém s ženichem Kateřiny, infekce Kateřiny poutníkem (askeze)
- **Muční**: prakticky celá legenda, od momentu, kdy se Maxencius dozví o víře Kateřiny, až potom, co jí setne hlavu
- **Zázraky**: v průběhu vícero, ale nejvýraznější jsou: zásah andělů při popravě, mléko vytékající z rány, vydiny Kateřiny, konverze 50 učenců, kouzelný olej z hrobu Kateřiny
- **Translace ostatků**: přesun těla na sinaj
- **anafora**: opakování na začátku verše
- **symboly a metafor**: mléko - čistota, zlaté vlasy - urozenost, kolo a meč - utrpení, barvy: *zelená* - stud, *bílá* - naděje, *rudá* - krev, *černá* - smrt, *modrá* - věrnost, *zlatá* - vznešenost
- **desatero**: *jediného boha budeš uctívat* - tak to je jasný, *cti otce a matku svou* - svého otce milovala, *nesesmilníš* - Kateřina je panna, *nepodáš křivé svědectví* - strážci se přiznají, i když nemusí
- **alegorie** - obraz Panny Marie sloužil k propojení Kateřiny s Marií a potom s Kristem
- **estetická hodnota díla** - vypráví o nalezení Boha, cestu, Kateřina se prezentuje svými činy, nese atributy (krásu, ctnost, moudrost, ...), budí silnou iluzi světa, zvláště citovou